

Ministerie van Financiën
Staatssecretaris M.L.A. van Rij
Korte Voorhout 7
2511 CW DEN HAAG

Kopie: leden van de Commissie Financiën van de Tweede Kamer

Utrecht, 14 februari 2024

Ref.nr.: 006.2024/MF-lvv

Betreft: Open brief aanpak FSV-geduceerden met problematische schulden

Geachte heer Van Rij,

Jarenlang werkte de Belastingdienst met de Fraude Signalering Voorziening (FSV), waarin men risicosignalen op fraude registreerde. Van dit systeem is vastgesteld dat het discriminerend was. Het leidde bij de afdeling Toeslagen tot de Toeslagenaffaire. Maar ook andere afdelingen van de Belastingdienst werkten met de FSV.

Belastingdienst-ambtenaren, die tot taak hadden wel of niet in te stemmen met een Msnp-schuldregeling, hanteerden het systeem ook. Wanneer mensen hulp vragen bij het regelen van hun schulden is instemming van alle schuldeisers nodig. Schuldhulpverleners legden die vraag namens hulpvragers dus ook neer bij de Belastingdienst. De Belastingdienst weigerde deze instemming wanneer de hulpvrager geregistreerd stond in de FSV.

Dat heeft bij mensen met schulden tot onterechte afwijzingen voor een Msnp-regeling geleid, met grote gevolgen. Hulpvragers ervoeren nog jarenlang dagelijks stress. We weten uit onderzoek dat het hebben van schulden loodzwaar is voor mensen. Het leidt tot moeite met het behouden van een baan, een huis en bijvoorbeeld het in stand houden van een relatie met een partner.

Voor deze groep mensen is daarom door de Belastingdienst vastgesteld dat zij alsnog geholpen moeten worden. Dat siert de Belastingdienst en het voornemen tot herstel juichen we toe. Maar we hebben grote zorgen over de voorgestelde aanpak. Volgende week heeft de NVVK met de Belastingdienst een bestuurlijk overleg hierover. Bovendien is er aanstaande donderdag het commissiedebat Financiën gepland, waarin dit onderwerp aan de orde komt. Ter voorbereiding hierop sturen wij u hierbij onze zorg- en bespreekpunten toe. Graag schetsen wij tevens enkele oplossingsrichtingen.

Specialisten in de uitvoering

De NVVK is de branchevereniging van uitvoerders van financiële hulpverlening. We vertegenwoordigen schuldhulpverlenende organisaties (gemeenten, kredietbanken en private organisaties), budgetbeheerders en beschermingsbewindvoerders. Op het gebied van financiële hulpverlening vertegenwoordigen wij de uitvoerders. Samen werken we aan een schuldenzorgvrij Nederland.

We hebben een grote bijdrage geleverd aan het oplossen van de private schuldenproblematiek voor gedupeerden in de kinderopvangtoeslagaffaire. Daarvoor hebben we samen met een aantal van onze leden de krachten gebundeld en de werkorganisatie 'Sociale Banken Nederland' (SBN) ingericht. SBN heeft haar taak met grote voortvarendheid ter hand genomen en boekt daarin goede resultaten.

We hebben veel geleerd van deze operatie en passen deze lessen graag toe op deze groep gedupeerden. Vanuit onze ervaring formuleren wij voor het herstelbeleid ten aanzien van de groep 'hulpvragers die ten onrechte geweigerd zijn voor een schuldregeling' vier aanbevelingen.

1. Een centrale aanpak is de beste aanpak

De gedupeerden wonen verspreid over circa 200 gemeenten. In deze gemeenten worden meldpunten ingericht waar de gedupeerde zich kan melden. Ons inziens kan het efficiënter, namelijk door landelijk samen te werken en enkele uitvoeringsorganisaties aan te wijzen (<10) die alle gedupeerden helpen.

Met een centrale aanpak is - naast een efficiëncyvoordeel - de kans op uniforme behandeling groter en de kans op fouten kleiner. Wij voorzien dat bij een decentrale aanpak gedupeerden ten onrechte toch in het reguliere traject terecht komen. Gedupeerden zal vervolgens gevraagd worden hun volledige afloscapaciteit in te zetten, terwijl de Belastingdienst hier juist budget voor vrijmaakt.

Een ander groot probleem is dat een deel van de doelgroep niet ingeschreven staat in een gemeente en/of vertrokken is naar het buitenland. Wanneer het tegemoetkomingsbeleid voor de gedupeerden aangeboden wordt via gemeenten, kunnen zij dus nergens terecht. Met een centrale aanpak kunnen we eenvoudig ook deze groep helpen.

2. De afstemming met schuldeisers vereist meer aandacht

Schuldhulpverleners bemiddelen tussen schuldenaren en schuldeisers. Bij het oplossen van schulden en het voorstellen van een schuldregeling houdt de schuldhulpverlener rekening met de belangen van beide partijen. In de voorgestelde aanpak zien we dit onvoldoende terug. Ondanks toezeggingen vanuit de Belastingdienst is de voorgestelde aanpak niet gedeeld met schuldeisers.

Dat is om twee redenen ongewenst:

- door de onterechte weigering van de Belastingdienst zijn ook schuldeisers benadeeld. Zij hebben kosten gemaakt voor het vervolgen van hun invorderingsactiviteiten;

- de nieuwe regeling kan voor schuldeisers nadelig uitpakken omdat door tussentijdse veranderingen in wet- en regelgeving de afloscapaciteit lager is geworden. In ieder geval minimaal de helft door de verkorting van de schuldregeling¹. Ook door de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet is het aanbod voor schuldeisers aanzienlijk verminderd.

De NVVK heeft een lange en goede samenwerkingsrelatie met de Belastingdienst als schuldeiser; we hebben de afgelopen jaren veel bereikt samen. Relaties met andere schuldeisers zijn voor de NVVK ook belangrijk, daarom hechten we waarde aan goede afstemming met hen. Te meer omdat in het minnelijk schuldhulpverleningstraject regelingen op vrijwillige basis tot stand komen.

3. De regeling moet flexibeler zijn zodat niemand tussen wal en schip valt

De NVVK vindt het juist voor de groep gedupeerden belangrijk om hen nu echt te helpen en zo ook bij te dragen aan het herstel van vertrouwen in de overheid. In de praktijk zullen tal van situaties voorkomen waardoor een regeling niet vanzelfsprekend van de grond komt. Wat te doen als de gedupeerde niet meer aan alle voorwaarden voldoet? Wat als er geen afloscapaciteit meer beschikbaar is en de schuldeisers het aanbod niet aantrekkelijk genoeg vinden om mee te werken? Wat ons betreft is een optie om af te wijken van het reguliere proces in dit soort situaties onontbeerlijk, om te voorkomen dat de gedupeerden tussen wal en schip vallen.

4. Gebruik reeds opgedane kennis

Er is bij de NVVK veel kennis beschikbaar op het gebied van het oplossen van schulden van de andere FSV-gedupeerden: de gedupeerden in de kinderopvangtoeslagaffaire. Ook bij het ministerie van Financiën en bij de UHT is waardevolle kennis aanwezig over herstel- en tegemoetkomingsbeleid. Daarom adviseren wij: betrek deze opgedane ervaringskennis om samen snel tot een goede oplossing te komen. Ook in afwachting van wetgeving per 1 januari 2025 zien wij mogelijkheden om, met in acht neming van bovenstaande adviezen, de handschoen eerder op te pakken.

We vinden het essentieel om inhoudelijk betrokken te zijn, omdat we een positief advies aan onze leden willen kunnen geven over de uitvoering van de voorgestelde plannen.

Uiteraard lichten wij deze brief, bij ons bestuurlijk overleg volgende week, graag toe.

Met vriendelijke groet,

Marco Florijn
Voorzitter NVVK

¹ Verkorting Wsnp (wettelijke schuldsanering natuurlijke personen) in faillissementswet van 36 naar 18 maanden.